

Paket al louarn !

Diviz kenta

Yann al Louarn

(E-unan en e di). Ar hleñved arhant eo ar brasa kleñved. Kaer am-eus gortoz, ne deu beteg ennon nag aour, nag arhant, na liard toull ebed. Ne dalvez ket din ar boan beza alvokad ma ne hounezan ket ma zammig kerh. Den ebed ne deu d'am haoud. Koulskoude on gouest d'ober eur brezegenn koulz hag eun all ha da denna forz piou deuz daouarn ar barner gand trouz ma zeod. Ken izel on rentet ma...

Skei a reer war an nor.

O ! O ! Marteze ar wech-mañ am-bo eur vuoh da horo !

Digoret an nor, Gourgon e-barz.

Gourgon

Lavarit din, aotrou, mar plij, hag-eñ emañ e ti an aotrou Yann al Louarn, alvokad ?

Yann

Ya. Amañ ema e di. Petra 'zo evid ho selvij ?

Gourgon

An aotrou Yann al Louarn a zo eun alvokad gwir, n'eo ket ?

Yann

Penaoz, eun alvokad gwir ? Petra fell deoh lavared ?

Gourgon

Daoust hag en-deus desket al latin ?

Yann

Ya, sur, latin a oar mad, koulz hag ar brezoneg pe ar galleg. Ha memez eun disterra gregaj dre douez.

Gourgon

Mad tre ! Kalz eo ober dirag ar barner gand al latin, abalamour n'eus ket kalz a dud hag a gompren ahanoh, setu eo diêz dezo mond eneb deoh. Eun dra c'hoaz : boazet eo an aotrou Yann al Louarn da lavared gevier ?

Yann

Da lavared gevier ? Eun alvokad n'eo ket e vicher lavaret gevier, nann, med divenn droajou an dud gwella ma hell.

Gourgon

Evel just ! Koulskoude, red eo deom soñjal penaoz n'eus nemed eur wirionez, hag a-wechou, den ne oar e peleh emei. E-leh gevier e heller ijina forz pegement, pa n'ouzer ket ar wirionez, n'eo ket gwir ?

Yann

Eo ! Med gwelloh eo kaoud ar wirionez ganeoh.

Gourgon

A-wechou, aotrou, a-wechou. Med pa'z eer dirag ar barner, gwelloh eo kaoud eun alvokad teodet mad.

Yann

Bezit dineh. An aotrou Yann al Louarn 'n-eus ket kavet e vestr c'hoaz da ziverra dezañ e deod.

Gourgon

Klevet ho-peus anezañ a-wechou o tivenn eur prosez bennag ?

Yann

Beb tro m'en-deus divennet eur prosez, me 'oa tost-tre dezañ. Ne ra prezegenn ebed Yann al Louarn pa n'emaon ket asamblez gantañ.

Gourgon

Sell ! C'hwi eo e zekretour, marteze ?

Yann

Nann. Me eo Yann al Louarn e-unan.

C'hoarzin a reont o-daou.

Gourgon

Aotrou Yann al Louarn, eun ibil a zen oh. Fiziañs am-eus ennoh rag ne vo ket trohet buan hoh alan deoh. Ma, me 'hoarvez ganin eun taol divalo. Ma mestr en-deus stlejet ahanon dirag ar barner.

Yann

Dirag ar barner ! Deuit tre en ti. Azezit, mar plij !

Gourgon

N'on ket skuiz. Me zo boaz da chom em zav e-pad an deiz. Soñjit 'ta ! Me am-eus tri-hant dañvad da ziwall.

Yann

Tri-hant dañvad ! Azezit atao. Amzer ho-po da chom en ho sav. Eur banne gwin a yelo ganeoh ?

Gourgon

Eur banne gwin, ne lavaran ket nann. Gwelloh e kavan eva eur banne gwin em zav eged chom da zizeha ma zeod war eur skabell.

Yann

Evid eun diwaller deñved, c'hwi a zo eur maout.

C'hoarzagadeg.

Yann

Ha neuze, kontit din an afer penn-da-benn. Red eo din gouzoud ar perag, ar penaoz hag ar pegement.

Gourgon

Nann, nann ! Deoh eo da houzaud ar perag hag ar penaoz. Me ne lavarin deoh nemed ar petra. Hag evid ar pegement, deoh eo c'hoaz da lavared din pegement e kousto an taol.

Yann

Ma ano a zo Louarn, med c'hwi a zo louarnnoh egedon, hervez peza glevan. Med n'on ket evid ober priz ganeoh a-raog gouzoud ar petra. Adal m'ho-peus arhant da baea an dispign.

Gourgon

Arhant am-eus, ha prest on da zispaka ar yalh evid beza dinehet eur wech mad.

Yann

Kerig e kousto, marteze, med ma fell deoh kaoud eun alvokad braz eo red deoh testamanti ho kwenneien. A-hend-all, e hellit kaoud e kêr draillerien-gaoziou hag a zougo hoh afer deoh e-giz m'eo douget eun den krouget gand e gordenn, evid marhad-mad vil. Med ganin-me e vo gounezet an taol penn-da-benn, ha prim ha berr.

Gourgon

Pez a houlennot a vo roet deoh dioustu goude ar varn. Med me 'garfe gouzoud hag-eñ oh eun alvokad braz hag eur prezeger dispar. N'am-eus ket klevet ahanoh morse o prezeg dirag ar barner. Sell ! Distagit dirazon eun tamm prezegenn e latin !

Yann

Eun tamm prezegenn e latin ? Dioustu, amañ ?

Gourgon

Ya. Ha c'hoaz 'ta ! N'ho-peus ket lavaret din e oah kaled war al latin ?

Yann

Eo. Kaled on war al latin. Med diwar-benn petra ar brezegenn, peogwir n'ouzon ket petra eo an afer.

Gourgon

Diwar-benn ha me oar-me ! Diwar-benn al laboused bihan m'ho-peus c'hoant. Din-me ne ra netra peogwir ne gomprenan ger latin.ebed Ouspenn-ze, al latin n'eo nemed trouz. Grit eun tammig trouz latin, 'ta !

Yann

Hum !!! Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra ? Quamdiu etiam furor iste tuus nos eludet ? Quem ad finem sese effrenata jactabi audacia ? Nihilne te nocturnum praesidium Palatii, nihil urbis vigiliae, nihil timor populi, nihil concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimu habendi senatus locus, nihil horum ora vultusque moverunt ?

Gourgon

A-walh a zo, a-walh. Paket am-eus droug-penn o selaou ahanoh. Gouzoud a rit latin, aotrou Yann al Louarn, ha latin mad, hervez pezh a glevan. Digarezit ahanon. C'hoant am-boa da glevet ahanoh. Bez' ez eus tud hag a lavar e ouzont latin, ha n'int gouest nemed da zibuna deoh eur Pater noster pe eun Ave Maria hanter-dislonket. Med c'hwi a zo eun alvokad gwir, ya. Me a baeo pezh a vo red.

Yann

Sed qui custodiat custodes ipsos ? Teneo lupum auribus et cetera.

Gourgon

A-walh a zo, aotrou Yann al Louarn. Peoh, peoh, pe c'hwi a lako ahanon da goueza klañv.

Yann

A feiz, den paour, p'am-eus kemeret eur penn tiz war al latin, al latin a deu er-mêz e-giz greun deuz ar veill, ha n'eo ket brao derhel ar mekanik. Bremañ ho-peus klevet, hañ !

Gourgon

Ya, ya ! Mad dreist ! Gortozit ma kontin deoh an taol kamm a hoari din ma mestr.

Yann

Yehed mad deom. Paket am-eus tomm. N'eus netra gwelloc'h eget al latin evid tomm eun den.

Gourgon

Yehed ! Lavaret am-eus deoh e oan mevel dindan eur mestr ha karget gantañ da ziwall an deñved, eun tri-hant bennag. Hogen, abaoe daou vloaz 'zo, ar mestr n'en-deus ket bet chañs gand e zeñved, nann. Eun dousenn a zo eet gand ar bleiz, eun dousenn all a zo krevet gand ar hleñved kov-teo, eun deg bennag a zo bet ranket laza anezo abalamour o-doa torret o divesker.

Yann

Setu ho-peus kollet d'ho mestr eun tregont dañvad bennag e-pad daou vloaz. Hum !!! N'ho-peus ket diwallet mad al loened, koulskoude !

Gourgon

Setu pezh a lavar ar mestr. Ha me a respont penaoz n'on ket evid chom noz-deiz war o zro. Hag ouspenn, ar ouenn a zo fall. N'eus netra vad ebed en deñved-se.

Yann

Lakom n'ho-peus ket taolet evez a-walh ouz al loened. Ma vefen bet mestr warnoh, ho-pefe bet ho kont dioustu hag er-mêz. Setu aze !

Gourgon

Taolet on bet er-mêz ivez. Med gand eur prosez war ar marhad.

Yann

Perag eur prosez ?

Gourgon

Ar mestr a damall din beza gwerzet an deñved ha lakeet an arhant em yalh, dalhet an arhant ganin.

Yann

Mad ! Ha bremañ, etrezom on-daou : gwerzet ho-peus an deñved ha dalhet an arhant ganeoh ?

Gourgon

N'ouzon ket.

Yann

Penaoz, n'ouzoh ket ?

Gourgon

N'am-eus ket soñj ebed. Me am-eus bet atao eur penn divalo. Pez am-eus greet deh, ne dalvez ket ar boan goulenn diganin hirio.

Yann

Penaoz e tivennin ahanoh ma n'ouzon ket pezh a zo erruet. Gwelom, gwelom ! Eun dousenn deñved eet gand ar bleiz. Ar re-ze n'eo ket êz gouzoud petra int deut da veza.

Gourgon

Nann. Ar bleiz ne deuio ket dirag ar barner d'ober e gontrision.
(*C'hoarzin a ra.*)

Yann

Gortozit ! Eun dousenn all krevet gand ar hleñved kov-teo. Eur wech krevet al loened-se, c'hwi a dlee kas kelou d'ar mestr dioustu evid dezañ dond da zelled outo, n'eo ket gwir ? E-giz-se, ar mestr en-defe gwelet mad ne oant ket bet gwerzet ganeoh.

Gourgon

N'am-eus ket soñj ebed. Ar mestr a lavar penaoz am-eus kaset kelou dezañ re ziwezad. P'eo erruet er hreñch, al loened maro a oa bet taolet ganin en eun toull braz e-kichenn an aod, rag p'am-eus santet c'hwez ar brein ganto, n'am-eus ket kredet derhel anezo e-touez ar re all.

Yann

Neuze, ma tiskennfed en toull-ze, e kavfed e-barz eskern an deñved hag e vefe brao konta pegement a zo ?

Gourgon

Ya, ma hellfed diskenn e-barz, med ne heller ket diskenn, siwaz din. An toull-ze ne oar den pegen don eo.

(C'hoarzin a ra).

Yann

Fall, fall-tre evidom ! Setu e ra diou zousenn deñved a zo eet da netra, den ne oar penaoz na ne hell gouzoud. Mad ! Ha deg all o-deus torret o divesker ?

Gourgon

Torret o divesker, ya, al loened paour, spontuz eo.

Yann

Med an deg-se, ar mestr en-deus gwelet anezo, koulskoude ?

Gourgon

Feiz sur ! Gwelet en-deus anezo gand o divesker brevet, ha gwerzet anezo d'ar higer, evid en em zigoll evid ar brasa.

Yann

Neuze evid an deg-se n'eus ket prosez da gaoud ?

Gourgon

Eo. Ar mestr a lavar penaoz, p'am-eus greet koumanant gantañ, am-eus goulennet digantañ kaoud evidon krohenn al loened gwerzet d'ar higer. Setu bremañ e tamall din beza brevet o divesker dezo, me ma-unan, evid kaoud ar hrohenn.

Yann

Ha gwir eo ?

Gourgon

N'am-eus ket soñj. Me am-eus eur penn ken fall. N'eus nemed eur wirionez ha kemend-all a hevier.

(C'hoarzin a ra).

Yann

Hum ! Ne welan ket ahanoh gwenn, ma den. Ne vo ket êz deom en em zizamma. Hanter-kant skoed a gousto deoh.

Gourgon

Hanter-kant skoed ! Priz deg dañvad ! Petra chomo ganin, neuze ?

Yann

N'ouzon ket petra chomo ganeoh.

Gourgon

Mad ! Ha petra am-eus d'ober, bremañ.

Yann

Netra. Kaer am-befe displega deoh petra lavared dirag ar barner, poan gollet, peogwir ho-peus penn toull, den divemor.

Gourgon

Gwir eo, divemor on. E-giz eun dañvad.

Yann

Gwell a ze ! Rag c'hwi a raio an dañvad, eur wech degouezet dirag ar barner.

Gourgon

An dañvad ! Gwasoh c'hoaz ! Petra ar gurun...

Yann

Selaouit ahanon mad ! Beb tro ma houlenno ar barner diganeoh tra pe dra, c'hwi responto : bê !!! Ha grik ebed muih, da zen ebed. Klevet ho-peus ? Bê !!!

Gourgon

Bê !!! Setu aze eun trouz a anavezan mad. Kalz êsoh eo eged eur rastellad komzou latin, ya. Bê !!! Ne zizoñjin ket.

Yann

Beteg warhoaz neuze.

Gourgon

Beteg warhoaz. Med sur oh da hounid an taol ?

Yann

Gand bê c'hwi en em denno mad-tre beb taol.

Gourgon

Beb taol ? Mad. Med c'hwi a zo paeet ganin evid teurel er-mêz eun tamm latin, hañ ! Beteg warhoaz ! Ha diwallit mad da gaoud eun teod re hir !

Yann

Latin a vo.

Sonerez.

Eil diviz

Dirag ar barner. Trouz an dud e penn ar zal.

Yann al Louarn

Ya, aotrou barner, divenn a ran dirazoh eun den onest, eun den e-touez ar re vihanna, e-touez ar re baourra ha dilezet gand an oll abalamour d'e baourentez. Petra en-deus gounezet abaoe ema war an douar nemed bara heiz ha dour ar feunteun, evid e labour o selvij eur mistr. Peseurt plijadur en-deus bet ar paour-kêz-mañ, nemed o selaou mouez e goustiañs o lavared dezañ en-deus greet e zever e peb leh hag e peb tra. Hogen, setu ema stlejet hirio dirazoh, ha tamallet dezañ gand e vestr beza laeret eun toullad deuz an deñved a zo bet fiziet ennañ. Ha koulskoude, aotrou barner, me 'anavez mad an dud-se. N'eo ket braz o spered na dister-tre o deskadurez. Med o halon a zo braz, brasoh eged on hini deom, tud ar hêriou, ha n'om ket boaz da veva e-touez al loened. An den-mañ a jome e-unan, e-pad miziou ha miziou gand e zeñved hag ar re-mañ a zelvij dezañ da famill, peogwir, spontuz da lavared, ar paour-kêz mesaer-mañ n'en-deus ket anavezet biskoaz na tad na mamm. An den-mañ a gare al loened a ziwalle hag evid mad ebed n'en-defe greet droug dezo. Ya, aotrou barner, ya, aotrounez hag intronezed, pastor amat oves suos!

Ar barner

Aotrou alvokad, me 'garfe kleved anezañ o tisplega deom penaoz eo tremenet an traou, rag ne welan ket sklêr en afer-mañ. Gourgon ar Youleg tostait d'an aspled, savit ho torn ha touit da lavared ar wirionez penn-da-benn ha nemeti.

Gourgon

Bê !!!

Yann

Klevit anezañ, aotrou barner. An den paour n'eo gouest nemed da glemm e-giz ma ra e loened paour. Sellit ouz e zaoulagad o houlenn truez diganeoh. Penaoz an den-mañ a hellfe beza eul laer ? Eul laer a zo eun den hag a zo troiou en e gorr, hag a vag ijinou en e benn. Evid beza laer eo red beza speredet mad a-walh. Hag hemañ, siwaz dezañ, a-boan m'eo gouiziecoh eged al loened mud.

Ar barner

Gourgon ar Youleg, c'hwi a lavar penaoz ar bleiz en-deus sammet gantañ eun dousenn deñved. Penaoz n'eus ket bet kavet war e lerh na roudou, na gwad, nag eun hanter kartouron eskern, nag eur jelkenn kig nag eun disterra krohenn.

Gourgon

Bê bê bê !!!

Yann

N'eo ket spontuz, aotrou barner, tamall ar brasa torfejou d'an den-mañ, ha na rafe ket droug d'eur geliennenn. Penaoz e vestr a hell kaoud koustiañs a-walh evid dizenori eur servicher ken glan, ken santel, ya, aotrou barner, glan ha santel e-giz eun êl. Deuz an den-mañ, a-raog pell, a vo greet Gourgon ar merzer. Pa zellom ouz istor Breiz, e welom penaoz eo bet tamallet e gaou Santez Trifina heh-unan. Diwallit, diwallit mad d'ober hirio eur fallagriez. Amicus Plato, sed magis amica veritas !
(*A vouez izel*). Peogwir e fell dezañ kleved latin, me a rank teurel eur gomz bennag er-mêz eur wech an amzer.

Ar barner

Gwir eo, an den a zo dirazom a zo tostig a-walh da veza dinoaz ha dizroug. Koulskoude, an traou a zo tamallet dezañ a zo erruet. Hag erruet gantañ e-unan. Gwelom c'hoaz ! Gourgon ar Youleg, e-leh teurel korvou an deñved en eun toull ken don, perag n'ho-peus ket interet anezo e korn ar park ? Aze e vefent bet kavet, ha c'hwi e vefe bet didamallet.

Gourgon

Bê bê bê !!!

Yann

Gourgon ar Youleg a zo spontet dirazoh, aotrou barner. Gourgon ar Youleg ne oar ket petra a houlenner digantañ, rag greet en-deus ar gwella ma helle. An dicheañs a zo kouezet warnañ, ha petra rafe eun dister a zen egistañ eneb an dicheañs ? Pa gouez an dicheañs war eun den, kaer en-deus beza speredet braz, ken pinvidig ma karit hag e-touez ar pennou-braz, netra d'ober nemed gouzañv. Ha Gourgon a houzañv an anagkè, e-giz ma veze lavaret gand paianed Bro-Hres, gwechall...
(*Mervel a ra mouez Yann*).

Sonerez.

Trede diviz

War ar blasenn.

Yann

Ahanta, Gourgon ar Youleg, n'on ket deut a-benn, 'ta ! Klevet ho-peus ahanon ! Setu aze prezegennoù ha n'int ket greet gand eur glabouser. Hirio a zo eun devez braz evidom on-daou. Evidon abalamour am-eus savet ma mouez gwelloc'h eged biskoaz. Evidoh, abalamour oh didamall ha kaset d'ar gêr gwenn-kann. Ne hellit ket lavared n'am-eus ket lakeet poan, hañ. Latin ho-peus bet diganin hag eun nebeud gregaj war ar marhad. Ma, deut eo ganeom, 'heller lavared. Ho mestr a zo deut hanter zod o kleved ahanom. P'am-eus lakeet ahanoh da respont bê bê ! bewech, aze am-eus kavet eun ijin deuz ar re wella. C'hoant am-boa da hoarzin ma-unan o kleved ahanoh oh ober an dañvad : bê bê bê !!!

Ha bremañ, Gourgon ar Youleg, deom on-daou ! Hanter-kant skoed ho-peus da rei din. Greet eo bet ar marhad ganeom a-raog ha gounezet am-eus ma arhant. A-raog distrei d'ar gêr, dispakit ar gwenneien, mar plij ! Hanter-kant skoed ! Ahanta ! Petra emaoñ o hortoz ? Echu eo ganeoh selled ouzon e-giz pa vefen bet eul leue pemp pao ?

Gourgon

Bê !

Yann

Echu eo ar bê, Gourgon ar Youleg. Greet mad ho-peus hoh aferiou gantañ, med eur bê n'eo ket eur baeamant evidom. Echu ar prosez, n'emaom nemed on-daou amañ, roit din arhant ma labour !

Gourgon

Bê bê bê !!!

Yann

Na dommit ket din ma diskouarn, laer deñved, gaouier, petramant me a gavo an tu da vond en-dro dirag ar barner ganeoh. Hag ar wech-mañ...

Gourgon

Bê !!!

Yann

Eur wech !

Gourgon

Bê !

Yann

(*A vouez izel*). Paket on gantañ. Paket al Louarn gand an dañvad. Me' ouie mad an den-mañ a oa finnoh eged eun dañvad. Penaoz n'am-eus ket soñjet lakaad anezañ da baea a-raog ar varn. Kavet en-deus an tu warnon. Diou wech !

Gourgon

Bê !

Yann

Ha petra ober dezañ ? Netra. Nemed ma kouez eur wech c'hoaz etre ma daouarn, neuze e welo. Teir gwech ! Roit din an arhant pe me welo.

Gourgon

Bê bê bê bê bê bê !!!

Mond a ra kuit en eur vlejal : bê.

Yann

Taoliou boutou, taoliou boutou !!! Quis gladiator, quis latro, quis sicarius,
quis parricida, quis testamentorum subjector...

21 a viz kerzu 1952.